IETEIKUMI

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2021/1534

(2021. gada 16. septembris)

par aizsardzības, drošības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem Eiropas Savienībā

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

(1) Kā īpaši izcelts Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā, ES ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības. Tas ietver cieņu pret mediju brīvību un plurālismu un tiesības uz vārda brīvību un prasa nepārtrauktus centienus aizsargāt brīvus, plurālistiskus un neatkarīgus medijus, kas ir svarīga demokrātisku sistēmu un tiesiskuma sastāvdaļa.

(2) ES un tās dalībvalstu pienākums ievērot mediju brīvību un plurālismu balstās arī uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartas ("Harta") 11. pantu. Tajā pašā pantā nostiprinātās tiesības uz vārda brīvību ietver uzskatu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām ([1]). Kopumā raugoties, šie principi un tiesības nozīmē, ka cilvēkiem jābūt iespējai piekļūt daudziem informācijas un viedokļu avotiem, kas nodrošina viņiem iespēju veidot viedokļus, izvērtēt valdības darbību un iegūt nepieciešamo informāciju, lai brīvi izmantotu savas balsstiesības. Dalībvalstīm ir pienākums veikt juridiskus, administratīvus un praktiskus pasākumus, kuri radītu labvēlīgu vidi medijiem un žurnālistiem ([2]).

(3) ES tiek plaši uzskatīta par vienu no drošākajām teritorijām žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem ([3]). Tomēr pēdējo gadu laikā augošais pret žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem vērsto fizisko, juridisko un tiešsaistes draudu un uzbrukumu skaits, kas ir dokumentēts arī Komisijas 2020. un 2021. gada ziņojumos par tiesiskumu ([4]), veido satraucošu tendenci ([5]). Ar uzbrukumiem, agresiju un aizskarošu izturēšanos pret žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem saistīto brīdinājumu skaits ES dalībvalstīs jau atkal ir audzis ([6]). Par nepieciešamību uzlabot žurnālistu aizsardzību ir skarbi atgādinājuši teroristu uzbrukums, kur nedēļas laikraksta *Charlie Hebdo* redakcijā tika nogalināti 12 cilvēki (2015. gads, Francija), pētniecisko žurnālistu slepkavošana (*Daphne Caruana Galizia* (2017. gads, Malta), *Ján Kučak* un viņa līgava *Martina Kušnírová* (2018. gads, Slovākija)) ([7]). Nesenie notikumi, kas pašlaik tiek izmeklēti, piemēram, grieķu žurnālista *Giorgios Karaivaz* un holandiešu žurnālista *Peter R. de Vries* noslepkavošana 2021. gadā, uzsver nepieciešamību pievērst uzmanību žurnālistu drošībai visā Eiropas Savienībā.

(4) Komisija Eiropas Demokrātijas rīcības plānā ([8]) ir iepazīstinājusi ar ambiciozu ceļa karti, kuras mērķis ir sniegt iedzīvotājiem vairāk iespēju un veidot noturīgākas demokrātijas visā ES, uzsverot svarīgo lomu, kāda ir neatkarīgiem un plurālistiskiem medijiem, kas cilvēkiem sniedz iespēju pieņemt pārdomātus lēmumus, kā arī iesaistās cīņā pret dezinformāciju. Šajā nolūkā Eiropas Demokrātijas rīcības plānā ir paredzēta virkne konkrētu rezultātu, kuru mērķis ir atbalstīt un aizsargāt mediju brīvību un plurālismu; to vidū ir arī šis ieteikums un gaidāmā Komisijas iniciatīva cīņai pret stratēģisku tiesvedību, kas vērsta pret sabiedrības līdzdalību (STPSL).

([1]) Šī brīvība ir arī nostiprināta Eiropas Cilvēktiesību aizsardzības konvencijas 10. pantā, kā to interpretējusi Eiropas Padomes Cilvēktiesību tiesa.
([2]) Hartas 51. panta 1. punkts nosaka, ka dalībvalstīm, kad tās īsteno ES tiesību aktus, ir jāievēro un jāveicina hartā nostiprinātās tiesības un principi.
([3]) 2020. gada pasaules preses brīvības indekss.
([4]) 2020. gada 30. septembra paziņojums COM(2020) 580 final un 2021. gada 20. jūlija paziņojums COM(2021) 700.
([5]) Kā apstiprināts arī mediju plurālisma uzraudzības instrumenta 2020. un 2021. gada ziņojumā. Sk. https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/.
([6]) Eiropas Padomes Žurnālistikas aizsardzības un žurnālistu drošības veicināšanas platforma.
([7]) *UNESCO* žurnālistu slepkavības gadījumu observatorija.
([8]) COM(2020) 790 final (2020. gada 3. decembris).

(5) Šis ieteikums papildina Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu ([9]) un Komisijas priekšlikumu par Digitālo pakalpojumu aktu ([10]), kuru mērķis ir aizsargāt audiovizuālo mediju satura skatītājus un visus digitālo pakalpojumu lietotājus Eiropas Savienībā. Tas papildina arī Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plānu ([11]), kas nodrošina ceļa karti audiovizuālās un mediju nozares atlabšanai un pārveidei, kā arī "Digitālā kompasa" paziņojumu ([12]), kurā ir uzsvērts, ka Eiropas pieejai digitālajai sabiedrībai jābalstās uz pilnīgu ES pamattiesību, arī vārda brīvības, ievērošanu. Ieteikuma pamatā ir konstatējumi, kas minēti ikgadējos ziņojumos par tiesiskumu, kuros ir analizēta tiesiskuma situācija ES un tās dalībvalstīs, jo īpaši attiecībā uz mediju brīvību un plurālismu. Tajā sniegti ieteikumi dalībvalstīm par to, kā cita starpā cīnīties pret draudiem, kas uzsvērti Komisijas 2020. un 2021. gada ziņojumos par tiesiskumu.

(6) Šis ieteikums ir pilnīgi saskaņots ar ES stratēģiju par cietušo tiesībām 2020.–2025. gadam ([13]) un ES dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam ([14]), kā arī ar Komisijas pasākumiem vienlīdzības jomā plašākā nozīmē, jo īpaši saistībā ar LGBTIK līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam ([15]), ES rasisma apkarošanas rīcības plānu 2020.–2025. gadam ([16]), Rīcības plānu par integrāciju un iekļaušanu ([17]), ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģisko satvaru 2020.–2030. gadam ([18]) un Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju ([19]). Ieteikums ir arī pilnīgi saskaņots ar ārējās darbības rīcībpolitiskajiem dokumentiem, piemēram, ES Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam ([20]), ES cilvēktiesību pamatnostādnēm par vārda brīvību tiešsaistē un bezsaistē ([21]), kā arī ES Dzimumu līdztiesības rīcības plānu III ([22]), tādējādi veicinot iekšēju un ārēju saskaņotību. ES ārējās darbības spēks pamattiesību jomā balstās uz to, kādā veidā ES Savienībā lolo un stiprina savus demokrātiskos pamatus.

(7) Komisija žurnālistus un citus mediju profesionāļus finansiāli atbalsta ar Eiropas Savienībā un trešās valstīs īstenotiem mediju brīvības un plurālisma projektiem. Piemēram, kopš 2014. gada Komisija ir līdzfinansējusi mediju plurālisma uzraudzības instrumentu, kurā tiek analizēti mediju brīvībai un plurālismam pastāvošie riski Eiropā un ziņots par to, ar kādiem mehānismiem aizsargāt vārda brīvību, žurnālistu drošību un viņu darba apstākļus. Komisija ir apņēmusies turpināt atbalstīt šādus projektus, jo īpaši programmā "Radošā Eiropa".

(8) Par Savienības darbību pastiprināšanu žurnālistu aizsardzībai ir aktīvi iestājies Eiropas Parlaments. Sakarā ar to, ka pret žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem dažkārt joprojām tiek vērsta vardarbīga izturēšanās un uzbrukumi, 2020. gada 25. novembra ziņojumā ([23]) Parlaments pauda pastāvīgas un dziļas bažas par mediju brīvības stāvokli Eiropas Savienībā. Parlaments 2021. gada 29. aprīļa rezolūcijā ([24]) norādīja, ka sabiedrības būtiskās interesēs ir nodrošināt pētniecisko žurnālistu un trauksmes cēlēju aizsardzību ([25]), turklāt 2021. gada 24. jūnija rezolūcijā tas arī uzsvēris bažas par fiziskiem, psiholoģiskiem un ekonomiskiem draudiem, kas ir vērsti pret žurnālistiem un citiem mediju darbiniekiem Eiropas Savienībā ([26]).

([9]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1808 (2018. gada 14. novembris), ar ko, ņemot vērā mainīgos tirgus apstākļus, groza Direktīvu 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (OV L 303, 28.11.2018., 69. lpp.).

([10]) COM(2020) 825 final (2020. gada 15. decembris).

([11]) COM(2020) 784 final (2020. gada 3. decembris).

([12]) COM(2021) 118 final (2021. gada 9. marts). Šajā paziņojumā ir arī norādīts, ka jaunas specializētas digitālās prasmes darbaspēkam ir priekšnoteikums tā aktīvai dalībai digitālajā desmitgadē.

([13]) COM(2020) 258 final (2020. gada 24. jūnijs).

([14]) COM(2020) 152 final (2020. gada 5. marts).

([15]) COM(2020) 698 final (2020. gada 12. novembris).

([16]) COM(2020) 565 final (2020. gada 18. septembris).

([17]) COM(2020) 758 final (2020. gada 24. novembris).

([18]) COM(2020) 620 final (2020. gada 7. oktobris).

([19]) COM(2021) 101 final (2021. gada 3. marts).

([20]) Padomes 2020. gada secinājumi par ES Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2020.–2024. gads): https://www.consilium.europa.eu/media/46838/st12848-en20.pdf

([21]) Padomes 2014. gada cilvēktiesību pamatnostādnes par vārda brīvību tiešsaistē un bezsaistē: https://www.consilium.europa.eu/media/28348/142549.pdf

([22]) JOIN(2020) 17 final (2020. gada 25. novembris).

([23]) PE652.307v02-00.

([24]) P9_TA (2021)0148.

([25]) Jāatzīmē, ka Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem (OV L 305, 26.11.2019., 17. lpp.), tika pieņemta 2019. gada 23. oktobrī un stājās spēkā 2019. gada 16. decembrī. Dalībvalstīm līdz 2021. gada 17. decembrim minētā direktīva jātransponē valsts tiesību aktos. Direktīvā ir noteikti ES kopējie aizsardzības standarti trauksmes cēlējiem, kas ziņo saviem darba devējiem par ES tiesību aktu pārkāpumiem.

([26]) P9_TA (2021)0313.

(9) Visaptverošus standartus šajā jomā nosaka Eiropas Padomes 2016. gada Ieteikums par žurnālistikas aizsardzību un žurnālistu un citu mediju darbinieku drošību ([27]), kas ir balstīts uz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) prasībām un Eiropas Cilvēktiesību tiesas attiecīgo judikatūru. Ieteikumā ir ietvertas plašas pamatnostādnes par profilaksi, aizsardzību, saukšanu pie atbildības, kā arī par informētības, izglītības un izpratnes veicināšanu. Tomēr Eiropas Padomes Mediju un informācijas sabiedrības koordinācijas komitejas 2018. gada 28. martā pieņemtā īstenošanas stratēģija uzsver, ka minētā ieteikuma piemērošanā steidzami jāpanāk lielāks progress ([28]). Eiropas Padomes Žurnālistikas aizsardzības un žurnālistu drošības veicināšanas platformā ([29]) joprojām un arvien biežāk tiek reģistrēti brīdinājumi par uzbrukumiem vai agresiju, kas vērsti pret žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem. Vajadzībai žurnālistiem nodrošināt vispilnīgāko piekļuvi publiskajai informācijai, kas nepieciešama viņu darbā, kritiski nozīmīgi ir arī standarti, kas iekļauti Eiropas Padomes Konvencijā par piekļuvi oficiāliem dokumentiem ([30]). Šā ieteikuma mērķis ir atbalstīt to, kā tiek īstenoti Eiropas Padomes standarti, un jo īpaši 2016. gada Ieteikums par žurnālistikas aizsardzību un žurnālistu un citu mediju darbinieku drošību.

(10) Lai sagatavotu šo ieteikumu, 2021. gada martā Komisija Eiropas Ziņu mediju forumā ([31]) organizēja strukturētu dialogu, kurā piedalījās žurnālisti, žurnālistu apvienības, mediju padomes, ziņu mediju uzņēmumi, tiesībaizsardzības iestādes, Eiropas Parlamenta deputāti, dalībvalstu un to regulatīvo iestāžu pārstāvji un starptautiskās organizācijas.

(11) Ar šo ieteikumu Komisija tiecas Eiropas Savienībā stiprināt mediju brīvību un plurālismu, veicinot kopīgus un saskaņotus dalībvalstu centienus uzlabot žurnālistu un citu mediju profesionāļu aizsardzību un drošību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu viņiem. Šāda koordinēta pieeja ar visu galveno ieinteresēto personu, kā arī attiecīgu starptautisku organizāciju iesaisti dalībvalstīs un ES līmenī ir nepieciešama, lai žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem Eiropā nodrošinātu iespēju droši un efektīvi strādāt savā profesijā.

(12) Lai nodrošinātu un aizsargātu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem labvēlīgu vidi, šajā ieteikumā aplūkoti vairāki jautājumi, kas saistīti ar dažādiem svarīgiem šādas vides aspektiem. Tiek sniegti horizontāla rakstura ieteikumi par noziedzīgu nodarījumu izdarītāju faktisku saukšanu pie atbildības, sadarbību ar tiesībaizsardzības iestādēm, ātrās reaģēšanas mehānismiem, apmācību, piekļuvi informācijai un notikumu vietām, kā arī ekonomisko un sociālo aizsardzību. Turklāt šajā ieteikumu dokumentā sniegti konkrēti ieteikumi, kas attiecas uz protestiem un demonstrācijām, drošību tiešsaistē un iespēju nodrošināšanu digitālajā vidē, kā arī uz situāciju, kādā atrodas žurnālistes un tādi žurnālisti, kuri pieder pie minoritāšu grupām vai ziņo par līdztiesības jautājumiem.

(13) Iebiedēšana, fiziska un psiholoģiska vardarbība, nelikumīgi aresti un patvaļīga aizturēšana, nelikumīga novērošana, ar dzimumu saistīta vardarbība, aizskaroša izturēšanās vai diskriminējoši uzbrukumi gan tiešsaistē, gan bezsaistē ir tikai daži pret žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem vērstu draudu piemēri. Publiskajām iestādēm ir pienākums aizsargāt vārda brīvību un žurnālistu drošību, nodrošinot pienācīgu tiesisko vidi, nopietni uztverot pret žurnālistiem vērstus kriminālus draudus, stingri saucot pie atbildības jebkādus uzbrucējus un nodrošinot attiecīgu izmeklēšanu un pēcpasākumus, izmantojot arī rezultatīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas. Ir svarīgi garantēt pret žurnālistiem vērsto noziegumu izmeklēšanas un kriminālvajāšanas rūpību, objektivitāti, neatkarību, pārredzamību un savlaicīgumu. Lai uzlabotu izmeklēšanas darbību sekmes, dalībvalstu iestādes varētu apsvērt iespēju izveidot īpašas policijas spēku vienības, kuras sadarbībā ar žurnālistu pārstāvjiem izmeklētu pret žurnālistiem izdarītos noziegumus ([32]). Veiksmīgu tiesvedības norisi varētu veicināt arī koordinatoru iecelšana un apmācība prokuratūrās un tiesās. Svarīgi arī, lai tādiem žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, kuru drošība ir apdraudēta, būtu nodrošināti personas aizsardzības

([27]) CM/Rec (2016) 4.
([28]) *Implementation Guide to Recommendation CM/Rec(2016)4 on the Protection of journalism and safety of journalists and other media actors.*
([29]) https://www.coe.int/en/web/media-freedom. Dalībvalstu zemais reaģēšanas līmenis liecina, ka ir nepieciešami papildu pasākumi.
([30]) *Council of Europe Convention on Access to Official Documents*: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/205.
([31]) Eiropas Ziņu mediju forumu Komisija izveidoja saskaņā ar Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plānu, lai stiprinātu sadarbību ar ieinteresētajām personām ar medijiem saistītos jautājumos.
([32]) *UNESCO* un *IAP, Guidelines for Prosecutors on Cases of Crimes against Journalists.*

pasākumi. Noziegumi pret žurnālistiem var būt arī starptautiski, tāpēc dalībvalstīm būtu pilnībā jāizmanto tiesiskās sadarbības sistēmas, kas ir spēkā Eiropā, un vajadzības gadījumā jālūdz atbalsts no specializētām Eiropas aģentūrām, piemēram, Eiropola un *Eurojust*. Komisijas priekšlikums par Eiropola pilnvaru stiprināšanu ([33]) paredz, ka specifiskos gadījumos, kur Eiropols uzskata, ka būtu jāsāk kriminālizmeklēšana, par tādiem noziegumiem, kas skar vispārējas intereses, uz kurām attiecas ES politika, pat ja attiecīgajam noziegumam nav pārrobežu dimensijas, Eiropols sākt, vadīt vai koordinēt izmeklēšanu aicināt var kādas dalībvalsts kompetentās iestādes .

(14) Netraucēta, rezultatīva un korekta sadarbība starp žurnālistiem, citiem mediju profesionāļiem un tiesībaizsardzības iestādēm varētu nodrošināt labāku draudu un uzbrukumu profilaksi. Dalībvalstīm būtu jāievieš žurnālistu, žurnālistu apvienību un tiesībaizsardzības iestāžu sadarbības sistēmas un aktīvi jāveicina to dialogs ([34]), tajā iesaistot mediju pašregulējuma struktūras (mediju un preses padomes). Šajā sadarbībā varētu tikt izveidoti tiesībaizsardzības iestādēm un žurnālistu pārstāvjiem kopīgi koordinācijas centri ([35]). Vienotajiem koordinācijas centriem būtu cieši jāsadarbojas ar specializētiem cietušo atbalsta dienestiem, kas ir kritiski svarīgs noziegumos cietušo žurnālistu drošības un psiholoģiskās labklājības aspekts.

(15) Būtiska sastāvdaļa atbalsta sistēmā, kas paredzēta žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, pret kuriem tiek vērsti fiziski un tiešsaistes uzbrukumi, ir no tiesībaizsardzības iestādēm neatkarīgu atbalsta, saziņas un ātras reaģēšanas punktu un agrīnās brīdināšanas mehānismu izveide. Žurnālistiem (un, ja nepieciešams, viņu ģimenēm) jābūt iespējai šādus kontaktpunktus izmantot bez maksas, tiem jābūt viegli pieejamiem un jādarbojas pārredzami. Saskaņā ar Direktīvu 2012/29/ES ([36]) katram cietušajam ir tiesības saņemt atbalstu un aizsardzību saskaņā ar viņa individuālajām vajadzībām. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, kas paredz izveidot un uzturēt specializētus atbalsta pakalpojumus, jo īpaši kontaktpunktus, kuri žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, kas cietuši noziegumos, sniedz konsultācijas, juridiskus ieteikumus un psiholoģisku atbalstu, kā arī droša patvēruma vietas vai citas piemērotas vietas. Šiem kontaktpunktiem būtu jādarbojas arī kā "digitālām droša patvēruma vietām" un jāsniedz atbalsts digitālās drošības jomā, ja iespējams, nodrošinot arī ar kiberdrošības jomu saistīto speciālo zināšanu pieejamību. Tiem būtu jāatbalsta žurnālisti un ziņu aģentūras, palīdzot tiem cīnīties pret draudiem un aizskarošu izturēšanos, ieskaitot draudus un aizskarošu izturēšanos pret žurnālistiem viņu dzimuma, dzimumorientācijas, etniskās vai sociālās izcelsmes un jebkuru citu Hartas 21. pantā minētu iemeslu dēļ. Lai ātrās reaģēšanas un agrīnās brīdināšanas mehānismi faktiski darbotos, attiecīgos uzdevumus veicošajām struktūrām ir vajadzīgs stabils un pietiekams finansējums ([37]).

(16) Nacionālā līmenī ir vajadzīga spēcīga drošības pasākumu sistēma, lai žurnālisti varētu pildīt savu svarīgo lomu "uz vietas", jo īpaši attiecībā uz piekļuvi notikumu vietām, informācijas avotiem un ziņošanu no sabiedrībai svarīgiem pasākumiem ([38]). Dalībvalstu iestādēm būtu jāmazina risks, ka akreditācija vai reģistrācija tiek patvaļīgi atteikta vai ir saistīta ar apgrūtinošām reģistrācijas un akreditācijas sistēmām vai procedūrām, kas žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem varētu liegt iespēju faktiski veikt savu darbu un turklāt nepamatoti, diskriminējoši vai nesamērīgi ierobežot brīvību sniegt žurnālistikas pakalpojumus. Tas ir kritiski vajadzīgs tam, lai aizsargātu vārda brīvībai labvēlīgu vidi, kā arī lai nodrošinātu žurnālistu un citu mediju profesionāļu dalību publiskās debatēs par jautājumiem, kas ir sabiedrības likumīgās interesēs.

(17) Piekļuves nodrošināšana dokumentiem un informācijai, arī oficiālām vietnēm, un savlaicīgu atbilžu iegūšana ir žurnālistu darbības priekšnoteikums. Lai gan informācijas pieejamību visās dalībvalstīs garantē tiesību akti, daudzos gadījumos joprojām pastāv praktiski šķēršļi ([39]). Turklāt dažkārt žurnālistu darbu bremzē nesenie steidzamā kārtībā pieņemtie tiesību akti, kuru mērķis bija novērst Covid-19 pandēmijas laikā notiekošo dezinformāciju un kuri dažos gadījumos ietvēra krimināla normas ([40]). Šādas normas varētu nepamatoti, diskriminējoši vai nesamērīgi ierobežot

([33]) COM(2020) 796 final (2020. gada 9. decembris).
([34]) Piem., Policijas kodekss preses brīvības jomā.
([35]) Piem., *PersVeilig* protokols Nīderlandē un koordinācijas centrs Itālijā jautājumos par iebiedēšanas darbībām, kas vērstas pret žurnālistiem.
([36]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (OV L 315, 14.11.2012., 57. lpp.).
([37]) ES līmenī Komisija Eiropas mēroga mehānismu ātrai reaģēšanai uz preses un mediju brīvības pārkāpumiem atbalsta ar īpaša izmēģinājuma projekta starpniecību: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/pilot-project-europe-wide-response-mechanism-violation-press-and-media-freedom.
([38]) Venēcijas komisija un EDSO *ODIHR, Guidelines on Freedom of Peaceful Assembly*.
([39]) 2021. gada ziņojums par tiesiskumu. Konkrēti, dažās dalībvalstīs kā ieganstu, lai ierobežotu piekļuvi informācijai, var izmantot datu aizsardzības noteikumus.
([40]) *IPI, COVID-19 Press Freedom Tracker*.

brīvību sniegt žurnālistikas pakalpojumus. Paziņojumā par cīņu pret dezinformāciju, kas saistīta ar Covid-19 ([41]), Komisija atzīmēja, ka tiesību akti, kas šos noziegumus definē pārāk plaši vai nosaka nesamērīgas sankcijas, var ierobežot avotu vēlmi runāt ar žurnālistiem un novest pie pašcenzūras.

(18) Mūsdienīgam žurnālistu aizsardzības regulējumam būtu jāietver nepārtraukta kompetenču un prasmju pilnveidošana visām tām personām, kas ir saistītas ar žurnālistu un citu mediju profesionāļu aizsardzību ([42]). Tiesībaizsardzības iestāžu darbiniekiem paredzēti apmācības pasākumi var vairot policijas dienestu informētību un uzmanību attiecībā uz žurnālistu un citu mediju profesionāļu drošības garantēšanu. Arī tiesu iestādēm un prokuratūras dienestiem vajadzētu būt pieejamai specializētai apmācībai, kurā tie varētu gūt labāku izpratni, piemēram, par vārda brīvības, informācijas pieejamības un žurnālistu drošības starptautiskajiem standartiem ([43]). Tikpat liela nozīme ir apmācībai, kas iepazīstina ar visproduktīvākajām pieejām, kā novērst pret žurnālistiem vērstus fiziskus un tiešsaistes uzbrukumus, un šādas apmācības dalībniekiem būtu jāiemanto piemēroti rīki rīcībai šādu draudu gadījumos. Būtu jāveicina žurnālistu, žurnālistu apvienību, tiešsaistes platformu un tiesībaizsardzības iestāžu pārstāvju sadarbība. Žurnālistiem, tajā skaitā tādiem, kuru nodarbinātības forma ir nestandarta (ārštata darbinieki, pašnodarbinātie žurnālisti un citi mediju profesionāļi) regulārās apmācībās par drošības jautājumiem, kā arī ar izstrādātu riska analīzes, darbības plānu un pēcincidenta ziņošanas sistēmu starpniecību vairāk iespēju var sniegt arī mediju uzņēmumi. Minēto prasmju izveidei ir nepieciešama īpaša un bieži vien dārga apmācība, ko parasti var atļauties tikai lielas un vispāratzītas ziņu aģentūras. Tādēļ mazākiem mediju uzņēmumiem šajā ziņā varētu būt nepieciešama finansiāla palīdzība. Finansiāla palīdzība varētu būt vajadzīga arī ārštata darbiniekiem, pašnodarbinātiem žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, jo viņiem mācības bieži vien jāturpina pēc savas iniciatīvas. Jāuzsver arī, ka svarīgi ir apmācīt faktu pārbaudītājus, kas arī ir svarīgs ziņu mediju vides elements.

(19) Covid-19 ekonomiskās sekas ir izgaismojušas nepieciešamību žurnālistiem nodrošināt drošus un piemērotus darba apstākļus. Īpaši neaizsargāti tagad ir ārštata žurnālisti, kuri daudzos gadījumos ir zaudējuši ienākumu avotus un nonākuši situācijā, kurā viņiem pieejama vien neliela sociālā aizsardzība vai tādas vispār nav. Saskaņā ar Padomes 2019. gada 8. novembra ieteikumu ([44]) žurnālistu aizsardzības sistēmai būtu jāietver oficiāla un faktiska piekļuve pienācīgai sociālajai aizsardzībai, kas pieejama visiem žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, arī tādiem, kuri ir nestandarta nodarbinātībā. Tas attiecas ne tikai uz ienākumu atbalsta mehānismu pieejamību, bet arī uz faktisku un nediskriminējošu piekļuvi cita veida sociālajai aizsardzībai, piemēram, atvaļinājumam vai vecāku atbalsta pasākumiem.

(20) Svarīga loma organizētās noziedzības, korupcijas un ekstrēmisma apkarošanā ir pētnieciskajiem žurnālistiem. Viņu darbs ir saistīts ar īpaši augstu risku, ka pret viņiem var tikt vērsti fiziski draudi un uzbrukumi, kas pavisam traģiskos gadījumos beidzas ar slepkavību, kā tas noticis pēdējos gados Eiropā. Dalībvalstis tiek aicinātas pastiprināt aizsardzības pasākumus žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, kas strādā ar lietām, kuras ir saistītas ar organizēto noziedzību un korupciju. Turklāt dalībvalstīm būtu faktiski jāizmanto visi pieejamie starptautiskās sadarbības rīki, lai ātri izmeklētu noziegumus pret žurnālistiem, kas cietuši no organizētās noziedzības, un lai nodrošinātu, ka vainīgie bez kavēšanās tiek saukti pie atbildības.

(21) Aizvien vairāk uzbrukumu un aizskarošas izturēšanās žurnālisti un citi mediju profesionāļi piedzīvo protestos un demonstrācijās. Šādos pasākumos dažiem žurnālistiem var uzbrukt privātpersonas – no fiziskiem uzbrukumiem, vardarbības un verbālas aizskaršanas līdz uzbrukumiem viņu aprīkojumam. Dažkārt darbības pret viņiem veic tiesībaizsardzības iestādes, piemēram, patvaļīgus arestus un nopratināšanu vai nesamērīgas krimināllapsūdzības ([45]). Tādēļ ir nepieciešami operatīvi risinājumi un apmācība, kas nodrošinātu žurnālistu drošību protestu laikā, mazinātu potenciāli nepamatotu vai nesamērīgu darbību risku un garantētu, ka tiesībaizsardzības iestādes nodrošina īstu aizsardzību. Konkrētāk, demonstrāciju laikā tiesībaizsardzības iestāžu sakarus ar žurnālistiem varētu nodrošināt neatkarīgi sadarbības koordinatori, darbojoties arī par žurnālistu pirmo kontaktpunktu pret tiem vērstas

([41]) JOIN(2020) 8 final (2020. gada 10. jūnijs).

([42]) Dalībvalstis šādu mācību moduļu saņemšanai varētu pieteikties starptautisko organizāciju, piemēram, Eiropas Padomes vai *UNESCO*, mācību piedāvājumu kontekstā. Dalībvalstīm, kas izvēlas izstrādāt savus mācību moduļus, ir jānodrošina tas, ka to saturs atbilst Eiropas standartiem, piemēram, kā paraugu izmantojot starptautisko organizāciju piedāvātos mācību moduļus.

([43]) Piemēram, tiesnešiem un tiesu sistēmas dalībniekiem paredzētais *UNESCO* masveida atklātais interneta kurss par starptautiskajiem standartiem attiecībā uz vārda brīvību un žurnālistu drošību.

([44]) Padomes Ieteikums (2019. gada 8. novembris) par darbinieku un pašnodarbināto personu piekļuvi sociālajai aizsardzībai, 2019/C 387/01 (OV C 387, 15.11.2019., 1. lpp.).

([45]) *Wanted! Real action for media freedom in Europe*, Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības platformas partnerorganizāciju gada ziņojums, Eiropas Padome, 2021.

vardarbības vai aizskarošas izturēšanās gadījumos. Šādus sadarbības koordinatorus varētu apmācīt par sabiedriskas pulcēšanās laikā izmantojamām riska pārvaldības un mazināšanas metodēm, un viņi varētu sniegt sākotnējas konsultācijas attiecībā uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas pieejami žurnālistiem, kuri protestos vai demonstrācijās cietuši no vardarbības.

(22) Būtiskas bažas žurnālistiem sagādā digitālā un tiešsaistes drošība. Bieži ir vērojamas žurnālistu apmelošanas kampaņas un viņu nomelnošana tiešsaistē. Šī situācija ir jo īpaši satraucoša gadījumos, kur šādus uzbrukumus iniciē politiķi vai ietekmīgas amatpersonas ([46]). Daži pret žurnālistiem un to avotiem vērstu tiešsaistes uzbrukumu piemēri ir pret viņiem vērsti sinhronizēti troļļu un botu uzbrukumi, e-pastu uzlaušana, interneta izmantošanas ierobežojumi vai kiberterorizēšana. Īpašas bažas rada žurnālistu sieviešu drošība. Žurnālisti un citi mediju profesionāļi ir ne tikai tiešsaistē notiekošas naida kurināšanas ([47]) un fiziskas vardarbības draudu mērķis – viņus var arī nelikumīgi novērot ([48]), arī saistībā ar policijas veiktām izmeklēšanām, kas var apdraudēt žurnālistu avotu aizsardzību. Šā iemesla dēļ žurnālistu saziņas konfidencialitātes aizsardzībai sevišķi svarīgi ir nodrošināt mobilo sakaru ierīču kiberdrošību un to, lai žurnālisti un citi mediju profesionāļi tiešsaistē netiktu pakļauti nelikumīgai izsekošanai vai novērošanai. Sava loma digitālās drošības nodrošināšanā būtu jāuzņemas dalībvalstu iestādēm, kas ir atbildīgas par medijiem, tiesībaizsardzību tiešsaistē un kiberdrošību.

(23) Personas datu apstrādei, ko veic, izmantojot izsekošanas vai novērošanas instrumentus, ir jāatbilst attiecīgi Vispārējai datu aizsardzības regulai (Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2016/679 ([49])) un Tiesībaizsardzības direktīvai (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai (ES) 2016/680 ([50])). Centrālo lomu šo tiesību aktu faktiskā izpildē īsteno nacionālās datu aizsardzības iestādes un tiesas.

(24) Žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem būtu jāpārvalda digitālās prasmes, tas stiprinātu viņu kiberizturētspēju un dotu viņiem iespēju sekmīgāk pretoties kiberdraudiem. Būtu jāveicina īsts dialogs starp mediju pašregulējuma struktūrām, žurnālistu apvienībām un nozares pārstāvjiem, kā arī dalībvalstu iestādēm, kas darbojas mediju, tiešsaistes tiesībaizsardzības un kiberdrošības jomā, jo īpaši lai pilnveidotu žurnālistu un citu mediju profesionāļu digitālās prasmes, piemēram, ar īpaši orientētas apmācības starpniecību ([51]).

(25) Statistika liecina, ka žurnālistes ar draudiem saskaras biežāk nekā šajā profesijā strādājošie vīrieši ([52]); it īpaši viņas cieš no aizskarošas izturēšanās tiešsaistē, saņem izvarošanas un nāves draudus un pret viņām tiek vērsta arī naida kurināšana dzimuma dēļ. Šo uzbrukumu cēlonis dažkārt ir organizētas kampaņas, kuru mērķis ir žurnālistes diskreditēt vai apklusināt. Tie var novest pie pašcenzūras, izstāšanās no tiešsaistes kopienām vai pat lēmuma pamest profesiju ([53]). Pētījumi turklāt ir parādījuši, ka šāda aizskaroša izturēšanās tiešsaistē, draudi un naida kurināšana

([46]) 2021. gada ziņojums par tiesiskumu.

([47]) Lai novērstu un apkarotu nelikumīgu naida runu tiešsaistē, Komisija 2016. gada maijā ar lielām tiešsaistes platformām vienojās par Rīcības kodeksu cīņai pret nelikumīgiem naidīgiem izteikumiem tiešsaistē. Komisijas mērķis ir arī paplašināt ES definēto noziegumu sarakstu, iekļaujot tajā naida runu un naida noziegumus.

([48]) https://forbiddenstories.org/fr/case/le-pegasus-project/

([49]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

([50]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/680 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu krimināsodus, un par šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI (OV L 119, 4.5.2016., 89. lpp.).

([51]) Kā paredzēts Eiropas Demokrātijas rīcības plānā, Komisija ir arī apņēmusies veicināt ilgtspējīgu finansējumu projektiem, kuros tiek sniegta juridiska un praktiska palīdzība žurnālistiem ES un citviet, kā arī tiek nodrošināta žurnālistu un diplomātiskā atbalsta personu apmācība drošības un kiberdrošības jomā.

([52]) Piem., *Annual Report by the partner organisations to the Council of Europe Platform to Promote the Protection of Journalism and Safety of Journalists* (2021): https://rm.coe.int/final-version-annual-report-2021-en-wanted-real-action-for-media-freed/1680a2440e; *Online violence against women journalists: a global snapshot of incidence and impacts*, UNESCO (2020): https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375136; *Resource Guide on the Safety of Female Journalists Online*, EDSO (2020): https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/468861.

([53]) *ICFJ* un *UNESCO* globālais pētījums *Online violence Against Women Journalists* un mediju plurālisma uzraudzības instrumenta 2021. gada ziņojums, sk. https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/.

nesamērīgi daudz vēršas pret žurnālistiem, kuri pieder pie minoritāšu grupām, ir migrantu izcelsmes vai ziņo par tāda veida jautājumiem ([54]). Draudiem un atriebībai jo īpaši ir pakļautas žurnālistes, kuras ziņo par dzimumu un līdztiesības jautājumiem ([55]).

(26) Pieejamie dati liecina, ka ar dzimumu saistīta vardarbība joprojām ir izplatīta visā Eiropā ([56]). Tomēr detalizētu datu joprojām trūkst un slikti pārredzama ir ziņošana par vardarbību pret žurnālistēm un pret žurnālistiem, kuri pieder pie minoritāšu grupām vai ziņo par līdztiesības jautājumiem. Dalībvalstīm, nozarei, pilsoniskajai sabiedrībai un pētniekiem būtu jāsadarbojas, lai par šādu vardarbību gūtu plašākas zināšanas. To varētu panākt arī, mudinot nacionālās līdztiesības organizācijas ziņot par šādu žurnālistu stāvokli.

(27) Mediju nozarē sievietes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas vadošos un augstākā vadības līmeņa, kā arī galveno redaktoru amatos ([57]). Turklāt diskrimināciju pret žurnālistēm un pret žurnālistiem, kuri pieder pie minoritāšu grupām vai ziņo par līdztiesības jautājumiem, var piekopt pašas ziņu aģentūras. Tādēļ ir nepieciešami pasākumi, kas mediju nozarē uzlabotu līdztiesību un iekļaušanu, kā arī nodrošinātu vienlīdzīgas darba iespējas un drošu un iekļaujošu darba vidi ([58]). Lai mediju nozarē varētu novērst jebkāda veida vardarbību, aizskarošu izturēšanos un diskrimināciju, svarīga nozīme ir arī regulāriem dialogiem starp dalībvalstīm, žurnālistu pārstāvjiem un mediju pašregulējuma struktūrām, kā arī koplīgumiem.

(28) Šajā ieteikumā ir atzīta pilsoniskās sabiedrības organizāciju un ziņu organizāciju svarīgā loma cīņā pret personu aizskaršanu bezsaistē un tiešsaistē, draudiem un naida kurināšanu, kā arī pret diskrimināciju, kas vērsta pret žurnālistēm un pret žurnālistiem, kuri pieder pie minoritāšu grupām vai ziņo par līdztiesības jautājumiem. Lai vairotu informētību, atbalstītu šos žurnālistus un sniegtu viņiem vairāk iespēju, ir svarīgi atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizāciju iniciatīvas. Tas pats attiecas uz iniciatīvām, kas veicina zināšanu un labākās prakses apmaiņu starp ziņu organizācijām.

(29) Komisija ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām organizēs regulāru dialogu attiecīgajos forumos, jo īpaši Eiropas Ziņu mediju forumā, un cieši uzraudzīs visas darbības, ko dalībvalstis veiks pēc šā ieteikuma pieņemšanas. Tiesiskuma jautājumiem veltītu kontaktpunktu tīkls plašākā tiesiskuma kontekstā varētu apspriest arī jautājumus, kas saistīti ar žurnālistu drošību. Ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc šā ieteikuma pieņemšanas un pēc tam dalībvalstīm pēc pieprasījuma būtu Komisijai jāsniedz visa attiecīgā informācija, kuru no tām būtu pamatoti sagaidīt, lai Komisija varētu uzraudzīt atbilstību. Komisija plāno sagatavot izvērtējumus, kuros tā novērtēs, kā dalībvalstis šo ieteikumu īsteno, un izstrādās galvenos darbības rādītājus, kas saistīti ar, piemēram: brīdinājumiem Eiropas Padomes Žurnālistikas aizsardzības un žurnālistu drošības veicināšanas platformā; rīcību šādu brīdinājumu saņemšanas gadījumos; nepabeigtām un pabeigtām tiesvedības procedūrām par noziegumiem pret žurnālistiem; attiecīgo ES struktūru iesaistīšanos šajās procedūrās un to, kā tiek pildīti tie projekti un darbības, ko dalībvalstis ir ieviesušas žurnālistu un citu mediju profesionāļu atbalstam. Pamatojoties uz savākto informāciju un jebkādu citu pieejamu informāciju ([59]), Komisija novērtēs šā ieteikuma ietekmi un lems, vai ir nepieciešami turpmāki pasākumi, ar kuriem žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem nodrošināt aizsardzību, drošību un pilnvērtīgas iespējas.

(30) Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm. Šo ieteikumu tiek aicinātas ievērot arī kandidātvalstis un potenciālās kandidātvalstis, kas kandidē uz pievienošanos ES, kā arī ES kaimiņattiecību politikas valstis,

([54]) *IPI, Newsroom Best Practices for Addressing Online Violence against Journalists*.
([55]) *UNESCO, The Chilling global trends in online violence against women journalists*.
([56]) Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (*FRA*), "Vardarbība pret sievietēm – ES mēroga apsekojums", 2014; *FRA, Crime, safety and victims' rights,* 2021.
([57]) Gan 2020. gada, gan 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instrumenta ziņojumos saistībā ar sociālās iekļaušanas rādītājiem ir ziņots par augstu risku attiecībā uz sieviešu piekļuvi medijiem.
([58]) *UNESCO* gaidāmās pamatnostādnes un ieteikumi ziņu aģentūrām par to, kā novērst un risināt vardarbību pret žurnālistēm sievietēm, un Starptautiskās Darba organizācijas Konvencija pret vardarbību un aizskarošu izturēšanos (C190; 2019), kuras uzmanības centrā ir vardarbība un aizskaroša izturēšanās darba vidē.
([59]) Šāda informācija ir, piemēram, ziņojumi vai atzinumi, ko sagatavo starptautiskas organizācijas un struktūras, piemēram, Eiropas Padome un Venēcijas komisija.

IR PIEŅĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

IETEIKUMA MĒRĶIS

1. Šajā ieteikumā ir izklāstīti dalībvalstīm paredzēti norādījumi par to, kā veikt rezultatīvus, piemērotus un samērīgus pasākumus, kuri žurnālistiem nodrošinātu aizsardzību, drošību un pilnvērtīgas iespējas, pilnībā ievērojot ES Pamattiesību hartu, jo īpaši mediju brīvības un plurālisma principu, tiesības uz vārda un informācijas brīvību, tiesības uz personas neaizskaramību, tiesības uz brīvību un drošību un tiesības uz nediskriminēšanu, kā arī citus piemērojamus ES tiesību aktu noteikumus, starptautiskus standartus un dalībvalstīm kopīgas konstitucionālas tradīcijas.

2. Šis ieteikums izvērš un konsolidē progresu, kas saskaņā ar spēkā esošo rīcībpolitiku un atbalsta darbībām panākts nacionālā, ES un starptautiskā līmenī, lai žurnālistiem nodrošinātu aizsardzību, drošību un pilnvērtīgas iespējas un veicinātu un aizsargātu mediju brīvību un plurālismu.

3. Šis ieteikums neskar dalībvalstu tiesības un pienākumus veikt pasākumus, kuru mērķis ir vairot žurnālistu drošību saskaņā ar nacionālajām tiesību sistēmām, profesionālajiem standartiem, pamatnostādnēm un protokoliem.

VISPĀRĪGI IETEIKUMI, KĀ ŽURNĀLISTIEM NODROŠINĀT AIZSARDZĪBU, DROŠĪBU UN PILNVĒRTĪGAS IESPĒJAS VISĀ EIROPAS SAVIENĪBĀ

Sekmīga un objektīva noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana un kriminālvajāšana

4. Dalībvalstīm būtu objektīvi, neatkarīgi, rezultatīvi, pārredzami un savlaicīgi jāizmeklē un jāiztiesā visi pret žurnālistiem bezsaistē vai tiešsaistē veiktie noziedzīgie nodarījumi, pilnībā izmantojot spēkā esošos nacionālos un Eiropas tiesību aktus, lai konkrētos gadījumos ātri nodrošinātu pamattiesību aizsardzību un tiesiskuma ievērošanu, un jānovērš "nesodāmības kultūras" veidošanās attiecībā uz uzbrukumiem žurnālistiem.

5. Lietās, kas saistītas ar žurnālistu drošību, dalībvalstis tiek mudinātas sadarboties un apmainīties ar informāciju, speciālajām zināšanām un paraugpraksi ar citām dalībvalstīm un – attiecīgos gadījumos – ar starptautiskajām iestādēm. Pret žurnālistiem vērsto noziegumu izmeklēšanā dalībvalstis tiek mudinātas attiecīgos gadījumos iesaistīt kompetentās Eiropas iestādes, piemēram, Eiropolu un *Eurojust*.

Tiesībaizsardzības iestāžu, žurnālistu un žurnālistu apvienību sadarbība

6. Dalībvalstīm būtu jāizveido koordinācijas centri un/vai sadarbības protokoli sadarbībai starp policijas spēku un drošības spēku, tiesu iestāžu, vietējo publisko iestāžu un mediju struktūru – žurnālistu apvienību un arodbiedrību, kā arī mediju pašregulējuma struktūru – pārstāvjiem. Dalībvalstis tiek mudinātas, iesaistot mediju pašregulējuma struktūras, starp tiesībaizsardzības iestādēm un žurnālistiem veicināt pastāvīgu dialogu par to, kā novērst draudus un uzbrukumus žurnālistiem un uz tiem reaģēt. Dalībvalstis tiek mudinātas dalīties ar labāko praksi attiecībā uz šādiem koordinācijas un sadarbības pasākumiem.

7. Dalībvalstīm būtu jānodrošina savlaicīga un rezultatīva personas aizsardzība žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, kuri ir pakļauti reālam ar viņu darbu saistīta fiziska uzbrukuma riskam. Konkrētāk, dalībvalstīm bez kavēšanās būtu jānodrošina personas aizsardzības pasākumi pētnieciskajiem žurnālistiem un žurnālistiem, kuri strādā ar korupcijas, organizētās noziedzības vai terorisma jautājumiem un ir ziņojuši policijai par saņemtiem draudiem. Īpaša uzmanība būtu jāveltī personiskās aizsardzības pasākumiem, arī aizsardzības rīkojumu izmantošanai attiecībā uz žurnālistēm un attiecībā uz žurnālistiem, kas pieder pie minoritāšu grupām. Īpaši aizsardzības pasākumi būtu rūpīgi jāapsver arī attiecībā uz tuviem attiecīgo žurnālistu un citu mediju profesionāļu radiniekiem.

Neatkarīgi reaģēšanas un atbalsta mehānismi

8. Dalībvalstīm sadarbībā ar žurnālistu pārstāvjiem būtu jāatbalsta speciālistu pakalpojumu – ātrās reaģēšanas mehānismu – izveide, proti, būtu jānodrošina juridiskas konsultācijas, psiholoģisks atbalsts un droša patvēruma vietas žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, kuri saskaras ar draudiem. Šiem specializētajiem atbalsta dienestiem būtu jādarbojas arī kā kontaktpunktiem un ārkārtas palīdzības dienestiem.

9. Attiecīgs atbalsts šiem kontaktpunktiem būtu jāsniedz arī žurnālistiem un ziņu aģentūrām, palīdzot tiem cīnīties pret draudiem un aizskarošu izturēšanos pret žurnālistiem tiešsaistē, ieskaitot draudus un aizskarošu izturēšanos pret žurnālistiem viņu dzimuma, dzimumorientācijas, etniskās vai sociālās izcelsmes un jebkuru citu Hartas 21. pantā minētu iemeslu dēļ.

10. Šādiem specializētiem dienestiem vajadzētu būt pieejamiem bez maksas un pilnīgi neatkarīgiem no tiesībaizsardzības iestādēm. Dalībvalstīm par pieejamajiem kontaktpunktiem un atbalsta dienestiem būtu jāinformē žurnālisti un citi mediju profesionāļi, un tās tiek mudinātas izveidot īpašas vietnes, kurās informācija par tiem būtu sniegta vienkāršā un lietotājam draudzīgā veidā. Kontaktpunktiem un atbalsta dienestiem vajadzētu būt piekļūstamiem personām ar invaliditāti. Dalībvalstīm būtu jāveicina šo kontaktpunktu sadarbība gan valsts, gan ES līmenī.

Piekļuve notikumu vietām un informācijas avotiem

11. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka publiskās iestādes un struktūras rada caurredzamus, taisnīgus un nediskriminējošus nosacījumus un procedūras, kurus ievērojot, žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem apmeklēt preses konferences un līdzīgus pasākumus, uzdot tajos jautājumus un, arī ar digitāliem līdzekļiem, gūt piekļuvi dokumentiem un citai informācijai, kuri ir publisko iestāžu un struktūru rīcībā. Publiskām iestādēm vajadzētu būt izveidojušām skaidri identificējamus kontaktpunktus, kuros tiek nodrošināta piekļuve dokumentiem, kas viegli pieejami ar elektronisku līdzekļu starpniecību.

12. Visas dalībvalstis tiek mudinātas pievienoties Eiropas Padomes Konvencijas par piekļuvi oficiāliem dokumentiem standartiem, kā arī standartiem, kuri izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras, un šos standartus īstenot. Dalībvalstīm jo īpaši būtu jānodrošina, ka nacionālās administratīvās procedūras attiecībā uz piekļuvi dokumentiem nav apgrūtinošas un ka pieprasījumi par piekļuvi informācijai tiek apstrādāti bez liekas kavēšanās un saskaņā ar labākajiem administratīvajiem standartiem. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka lēmumi, kas piekļuvi dokumentiem vai informācijai liedz, ir pienācīgi pamatoti. Nacionālo tiesu lēmumi lietās par piekļuvi informācijai ir jāizpilda ātri.

13. Dalībvalstīm akreditācijas procedūras būtu jāizmanto tikai tad, ja kādā īpašā oficiālā pasākumā ir īsta un pamatota vajadzība ierobežot žurnālistu un citu mediju profesionāļu skaitu. Attiecīgā gadījumā dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to publiskās iestādes visām attiecīgajām personām un organizācijām, arī žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, paver skaidras, caurredzamas un nediskriminējošas akreditācijas procedūras. Dalībvalstīm būtu jāgādā, ka žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem akreditācija netiek liegta vien profesionālās piederības dēļ.

14. Attiecībā uz preses kartēm un citiem dokumentiem, kurus izmanto žurnālista profesionālā statusa apstiprināšanai, dalībvalstīm nevajadzētu noteikt stingrus formālus nosacījumus. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina, ka, mazinot akreditācijas atteikšanas risku, par visu veidu akreditācijas procedūrām, kas skar žurnālistus un citus mediju profesionāļus, ir informētas valsts izpildes iestādes un publiskās administrācijas pārstāvji.

Apmācība

15. Dalībvalstis tiek mudinātas veicināt kompetenču un prasmju pastāvīgu attīstību visās profesijās, kas ir svarīgas žurnālistu un citu mediju profesionāļu aizsardzībai. Dalībvalstīm jo īpaši būtu jāizstrādā un jānodrošina apmācības moduļi tiesībaizsardzības iestādēm, tiesnešiem un prokuroriem, kā arī visām attiecīgajām iestādēm, kas ir iesaistītas digitālajā drošībā.

16. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta plašsaziņas līdzekļu pašregulējuma struktūras, žurnālistu apvienības un nozares pārstāvji to apmācības pasākumos, jo īpaši tādu mācību moduļu organizēšanā, kuru mērķis ir novērst un apkarot vardarbību un aizskaršanu pret žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, jo īpaši tādu, kas vērsta pret žurnālistēm, kā arī pret tādiem žurnālistiem, kas pieder minoritāšu grupām vai ziņo par līdztiesības jautājumiem. Izmantot šādus apmācības moduļus būtu jāiesaka ziņu aģentūru vadītājiem, lai viņiem sniegtu prasmes, kas dod iespēju tiešām novērst un apkarot aizskarošu izturēšanos, draudus un vardarbību, arī darba vietā, kā arī atbalstīt cietušos.

17. Dalībvalstis tiek mudinātas veicināt un atbalstīt to, ka mediju uzņēmumi žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, tajā skaitā tiem, kuri ir nestandarta nodarbinātībā, sniedz īpaši pielāgotu iekšēju apmācību, jo īpaši attiecībā uz procedūrām, kas nepieciešamas ārkārtas situāciju pārvaldībai gan fiziskā, gan tiešsaistes vidē. Tas varētu ietvert viņu žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem paredzētu iekšēju riska analīzi un drošības protokolus. Konkrētāk, no šādiem protokolos žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem būtu jāspēj gūt skaidrus norādījumus, kā rīkoties kritiskā situācijā. Drošības protokoliem vajadzētu iekļaut cilvēkus ar invaliditāti un apmācībai vajadzētu būt pieejamai žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem ar invaliditāti.

Ekonomiskā un sociālā aizsardzība

18. Dalībvalstīm, gādājot, ka ir piekļūstama oficiāla un rezultatīva sociālā aizsardzība un citi praktiski atbalsta pasākumi, būtu jāpalīdz radīt vidi, kas žurnālistiem un citiem mediju profesionāļiem, to vidū tiem, kuriem ir nestandarta nodarbinātības forma, būtu profesionāli labvēlīga. Konkrētāk, dalībvalstīm būtu pastāvīgi jāpūlas uzlabot piekļuvi sociālajai aizsardzībai pret bezdarbu, slimībām, invaliditāti, darbnespēju un profesionālajiem riskiem, kā arī piekļuvi pensiju shēmām. Lai šo piekļuvi nostiprinātu, būtu jāprasa obligāta darba ņēmēju dalība neatkarīgi no viņu darba attiecību veida un vismaz brīvprātīga pašnodarbināto personu dalība.

ĪPAŠI IETEIKUMI PAR ŽURNĀLISTU AIZSARDZĪBU UN DROŠĪBU PROTESTOS UN DEMONSTRĀCIJĀS

Žurnālistu loma protestos un demonstrācijās

19. Dalībvalstīm būtu jāatzīst, kāda publiskos pasākumos, protestos un demonstrācijās ir žurnālistu loma, proti, par šādiem pasākumiem informēt sabiedrību, un būtu jānodrošina, ka žurnālisti un citi mediju profesionāļi šādu pasākumu laikā var darboties droši un bez ierobežojumiem. Dalībvalstīm būtu jānodrošina regulāra tiesībaizsardzības iestāžu apmācība, lai uzlabotu to spēju garantēt sabiedrības drošību, turklāt aizsargājot žurnālistus un neapgrūtinot to iespējas ziņot par notiekošo.

Standarta darbības procedūras un riska mazināšanas stratēģijas

20. Dalībvalstīm vajadzētu būt saziņā ar savām tiesībaizsardzības iestādēm, lai izveidotu iedarbīgas standarta darbības procedūras vai riska mazināšanas stratēģijas, kuru mērķis ir aizsargāt žurnālistus, kas ziņo par protestiem un demonstrācijām. Lai noteiktu riska jomas, tajā skaitā tās, kas ir saistītas ar iespējamo konfliktu starp žurnālistu ziņošanas darbībām un tiesībaizsardzības iestāžu darbu, būtu jāapspriežas ar žurnālistu pārstāvjiem, mediju pašregulējuma struktūrām un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, kuriem ir attiecīgas speciālās zināšanas.

Saziņa starp žurnālistiem un tiesībaizsardzības iestādēm pirms protestiem un demonstrācijām un to laikā

21. Dalībvalstīm būtu jācenšas nodrošināt, ka protestu un demonstrāciju laikā žurnālisti un tiesībaizsardzības iestādes savā starpā sekmīgi sazinās. Šajā nolūkā dalībvalstis tiek mudinātas izvirzīt sadarbības koordinatorus, kuri būtu atbildīgi par to, lai tiesībaizsardzības iestādes skaidri informētu žurnālistus par drošības pasākumiem, kas tiek īstenoti sabiedriskas pulcēšanās gadījumos. Kur iespējams, pirms plānotiem protestiem vai demonstrācijām šādiem sadarbības koordinatoriem žurnālisti un citi mediju profesionāļi būtu jāinformē par potenciāliem riskiem.

Žurnālistu vizuālās atpazīšanas paņēmieni protestu un demonstrāciju laikā

22. Attiecībā uz sekmīgiem un piemērotiem paņēmieniem, kā protestos un demonstrācijās atpazīt žurnālistus, dalībvalstīm būtu jāsadarbojas ar žurnālistu un mediju pašregulējuma organizāciju pārstāvjiem. Tas varētu ietvert vienošanos par tāda veida vizuālu atpazīstamību, ar kuru par šādiem pulcēšanās gadījumiem ziņojošus žurnālistus un citus mediju profesionāļus būtu iespējams atšķirt no citiem dalībniekiem, tiktāl, ciktāl šī atpazīšana žurnālistus neapdraudētu vēl vairāk vai nekavētu viņu darbu.

Regulārs dialogs un ziņošana

23. Dalībvalstīm būtu jāsekmē, ka tiesībaizsardzības spēki un žurnālistu apvienības pastāvīgi un regulāri apmainās ar viedokļiem, – lai nodrošinātu, ka tiesībaizsardzības iestādes darbojas lietderīgi un attiecībā uz ziņošanu par protestiem vai demonstrācijām nevajadzīgi nekavē žurnālistu un citu mediju profesionāļu darbu. Dalībvalstīm būtu jāmudina savas tiesībaizsardzības iestādes sagatavot nacionālā līmenī publicējamus ziņojumus par konkrētiem pasākumiem, kas veikti, lai vairotu žurnālistu drošību protestu un demonstrāciju laikā.

KONKRĒTI IETEIKUMI PAR DROŠĪBAS UN DIGITĀLO IESPĒJU NODROŠINĀŠANU TIEŠSAISTĒ

Sadarbība ar publiskajām iestādēm un nozari

24. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka nacionālās un mediju regulatīvās iestādes vai organizācijas, kā arī citas kompetentās regulatīvās iestādes vai organizācijas, kas ir atbildīgas par tiesībaizsardzību tiešsaistē un kiberdrošību, izveido īpašas darba grupas, kas specializējas ar tiešsaistes uzbrukumu un žurnālistiem adresētu draudu novēršanu saistītas informācijas un paraugprakses vākšanā. Dalībvalstīm būtu jānosaka, ka šādas iestādes par saviem konstatējumiem regulāri ziņo, novērtējot to, cik sekmīgi ir valsts īstenotie pasākumi pret kiberuzbrukumiem žurnālistiem. Ziņojumos īpaša uzmanība būtu jāpievērš žurnālistu sieviešu, pie minoritāšu grupām piederīgu vai par līdztiesības jautājumiem ziņojošu žurnālistu stāvoklim un, ja iespējams, jāietver statistika pa dzimumiem. Dalībvalstīm būtu jāveicina regulārs dialogs starp šādām iestādēm un mediju pašregulējuma struktūrām, žurnālistu apvienībām, kā arī nozares un pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, jo īpaši lai žurnālistiem vairotu izpratni par kibernoziegumiem un digitālās prasmes, kas viņiem dotu iespēju veikt pašaizsardzības pasākumus.

Sadarbība ar tiešsaistes platformām un pilsonisko sabiedrību

25. Dalībvalstis tiek mudinātas veicināt sadarbību starp tiešsaistes platformām un organizācijām vai struktūrām, kuras darbojas to teritorijā un kuru rīcībā ir speciālas zināšanas par to, kā novērst draudus, aizskarošu izturēšanos un naida kurināšanu pret žurnālistiem, piemēram, veicināt to iespējamu iesaisti uzticamu signalizētāju statusā. Dalībvalstīm ciešā sadarbībā ar tiešsaistes platformām būtu jāveicina tāda digitāla vide, kas liedz tiešsaistes pakalpojumus izmantot uzbrukumiem žurnālistiem, konkrētāk, būtu jāizstrādā stratēģijas centralizēti organizētu uzbrukumu novēršanai. Dalībvalstīm būtu jāmudina tiešsaistes pakalpojumu sniedzēji palielināt visu to pasākumu pārredzamību, ko tie veic ar mērķi novērst konkrētus draudus žurnālistiem.

Aizsardzība pret novērošanu tiešsaistē

26. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka tiek pilnībā īstenots Eiropas un valstu tiesiskais regulējums par saziņas konfidencialitāti un privātumu tiešsaistē, lai garantētu, ka žurnālisti un citi mediju profesionāļi tiešsaistē netiek nelikumīgi izsekoti vai novēroti. Dalībvalstu datordrošības incidentu reaģēšanas vienībām vai citām kompetentām iestādēm vai organizācijām būtu jāizstrādā un jāizplata žurnālistiem adresētas kiberhigiēnas vadlīnijas. Žurnālistiem, kuri vēlas noskaidrot, vai viņu ierīces vai interneta konti nav apdraudēti, vajadzētu spēt šīm iestādēm pieprasīt un no tām saņemt uzticamu kiberdrošības kriminālizmeklētāju pakalpojumus.

ĪPAŠI PAPILDU IETEIKUMI PAR AIZSARDZĪBU UN PILNVĒRTĪGU IESPĒJU NODROŠINĀŠANU ŽURNĀLISTĒM UN PIE MINORITĀŠU GRUPĀM PIEDERĪGIEM VAI PAR LĪDZTIESĪBAS JAUTĀJUMIEM ZIŅOJOŠIEM ŽURNĀLISTIEM

Iespēju paplašināšana žurnālistēm un pie minoritāšu grupām piederīgiem vai par līdztiesības jautājumiem ziņojošiem žurnālistiem

27. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta tādi projekti vai iniciatīvas, kuru mērķis ir sniegt vairāk iespēju žurnālistēm un pie minoritāšu grupām piederīgiem vai par līdztiesības jautājumiem ziņojošiem žurnālistiem. Šādu iniciatīvu izstrādē dalībvalstis tiek mudinātas pienācīgi ņemt vērā pilsoniskās sabiedrības, akadēmisko aprindu, mediju organizāciju un mediju nozares skatījumu.

Pārredzamība un ziņošana

28. Dalībvalstis tiek mudinātas veikt pasākumus, kas uzlabotu pārredzamību ziņošanā un datu vākšanu par uzbrukumiem un diskrimināciju pret žurnālistēm un pie minoritāšu grupām piederīgiem vai par līdztiesības jautājumiem ziņojošiem žurnālistiem. Dalībvalstīm būtu jāmudina savas nacionālās līdztiesības iestādes regulāri ziņot par šādu žurnālistu stāvokli.

Vienlīdzība un iekļaušana mediju nozarē

29. Dalībvalstīm būtu jāveicina un jāatbalsta pasākumi, kas mediju nozarē un ziņu aģentūrās sekmē vienlīdzību un iekļaušanu. Šajā nolūkā tām būtu pastāvīgi jācenšas nodrošināt, ka žurnālistēm un pie minoritāšu grupām piederīgiem vai par līdztiesības jautājumiem ziņojošiem žurnālistiem ir pieejamas līdzvērtīgas darba iespējas un droša un iekļaujoša darba vide.

30. Dalībvalstīm būtu jāiesaistās regulāros dialogos ar žurnālistu pārstāvjiem un mediju pašregulējuma struktūrām, lai vienlīdzību un iekļaušanu veicinātu ziņu aģentūru un mediju vadības amatos. Šādos dialogos būtu jāpievēršas atbalsta mehānismiem, kas paredzēti tādām žurnālistēm un pie minoritāšu grupām piederīgiem vai par līdztiesības jautājumiem ziņojošiem žurnālistiem, kuri var saskarties ar dažāda veida aizskaršanu vai vardarbību. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta koplīgumi, kuru mērķis ir šo jautājumu risināšana.

Izpratnes veicināšanas kampaņas un informācijas sniegšana

31. Dalībvalstis tiek mudinātas atbalstīt iniciatīvas, tajā skaitā pilsoniskās sabiedrības organizāciju iniciatīvas, kuru mērķis ir vairot informētību un organizēt kampaņas, kas tiecas novērst un apkarot vardarbību un aizskarošu izturēšanos pret žurnālistēm un pie minoritāšu grupām piederīgiem vai par līdztiesības jautājumiem ziņojošiem žurnālistiem, kā arī informēt par to, kā tiem meklēt palīdzību un atbalstu. Dalībvalstis tiek arī aicinātas atbalstīt iniciatīvas, kurās notiek ziņu mediju organizāciju paraugprakses apmaiņa ar mērķi izstrādāt sekmīgu līdztiesības politiku.

INFORMĀCIJAS SNIEGŠANA, ZIŅOŠANA UN UZRAUDZĪBA

32. Lai būtu iespējams pārraudzīt, kādi pasākumi un darbības veikti, lai šo ieteikumu ieviestu praksē, dalībvalstīm 18 mēnešus pēc ieteikuma pieņemšanas, bet pēc tam pēc pieprasījuma, par šiem pasākumiem un darbībām būtu Komisijai jāiesniedz visa attiecīgā informācija. Šajā nolūkā tām būtu regulāri jāapkopo atjaunināti un konsekventi dati un attiecīgā gadījumā jāizstrādā ziņošanas rīki salīdzināmas informācijas sniegšanai. Dati būtu jāvāc tikai analītiskām vajadzībām.

33. Komisija ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām attiecīgos forumos, jo īpaši Eiropas ziņu mediju forumā, rīkos diskusijas par pasākumiem un darbībām, kas veikti šā ieteikuma praktiskajā ieviešanā. Komisija arī veiks izvērtēšanas, uz galveno snieguma rādītāju pamata un ar vērību pret Komisijas ikgadējos ziņojumos par tiesiskumu gūtiem konstatējumiem inventarizējot šā ieteikuma īstenošanā gūtos panākumus.

ADRESĀTI

Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2021. gada 16. septembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas loceklis
Thierry BRETON